Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

3.10.2019
Ympäristöministeriö

Lausunto
Maarit Loiskekoski

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle 3.10.2019

Asia: **E 30/2019 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous ja sosiaalikomitealla ja alueiden neuvostolle: EU:n toimien tehostaminen maailman metsien suojelemiseksi ja ennallistamiseksi**

Ympäristöministeriö yhtyy valtioneuvoston kantaan ja esittää lausuntonaan eduskunnan ympäristövaliokunnalle seuraavaa:

Metsäkatoa tapahtuu pääosin kehitysmaissa, etenkin Afrikassa Saharan eteläpuolisissa maissa, Latinalaisessa Amerikassa ja Kaakkois-Aasiassa. Vuosina 1990-2016 hävitetiin 1,3, miljoonaa neliökilometriä metsää eli keskimäärin 5 miljoonaa hehtaaria vuodessa. Metsäkato on biologisen monimuotoisuuden vähenemisen pääasiallisin syy. Metsäkadon kohdistuminen vanhoihin luonnonmetsiin on erityisen haitallista, koska ne ovat ainutlaatuisia ja korvaamattomia sekä luonnon monimuotoisuuden että hiilen sidonnan kannalta. Esimerkiksi Amazonin alueelle sijoittuu 10 prosenttia maailman lajistosta.

Edetessään metsäkato horjuttaa taloutta ja vaarantaa maapallon elämän monimuotoisuuden häviämisen kautta. Sillä voi olla dramaattinen vaikutus metsien ekosysteemeistä suuresti riippuvaisten ihmisten, kuten alkuperäiskansojen ja paikallisten yhteisöjen toimeentuloon.

Suurin syy metsäkatoon (80 %) on maatalouteen käytettävien maa-alueiden laajeneminen. Kaivostoiminta, infrastruktuurin kehittyminen ja kaupunkialueiden laajeneminen ovat seuraavaksi tärkeimmät metsäkadon syyt. Lisäksi järkevien toimintalinjojen puute, heikko hallinto ja lainsäädännön toimeenpanon puutteellisuus sekä kestävään metsien hoitoon ja käyttöön kohdistuvien investointien puute aiheuttavat metsäkatoa. Metsien tilaa heikentää myös kestämätön metsävarojen hyödyntäminen (polttopuun käyttö, laittomat hakkuut) ja luonnonilmiöt kuten palot, kuivuus ja tuholaiset.

Maankäytöstä ja pääosin metsäkadosta johtuvasta maankäytön muuttumisesta aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt ovat toiseksi suurin ilmastonmuutoksen aiheuttaja fossiilisten polttoaineiden käytön jälkeen. Niiden osuus on lähes 12 prosenttia kaikista kasvihuonepäästöistä. Maailman ilmatieteenlaitoksen (WMO) tuoreet tiedot kertovat, että maapallon keskilämpötila on noussut 1,1 °C vuosien 2015-2019 välisenä aikana esiteolliseen aikaan verrattuna ja ilmakehän kasvihuonekaasujen hiilidioksidin, metaanin ja dityppioksidin pitoisuudet ovat kasvaneet ennätyskorkeiksi. Ympäristöministeriö korostaa metsäkadon torjunnan merkitystä osana ilmastonmuutoksen hillintää.

Euroopan Unionin kulutus on noin 10 % luokkaa koko maailman osuudesta tarkasteltaessa kokonaisloppukulutuksen aiheuttamaa metsäkatoa. EU:hun tuodaan useita tuotteita, kuten soijaa, lihaa, palmuöljyä, kahvia, kaakaota, maissia, puuta ja kumia, myös jalostettuina tuotteina.

Komission tiedonannossa maailman metsien suojelemiseksi ja ennallistamiseksi ehdotetaan tapoja tehostaa Euroopan Unionin toimia. Toimet ja tavoitteet perustuvat mm. EU:n metsästrategiaan, luonnon monimuotoisuutta koskevaan EU:n strategiaan vuoteen 2020, ympäristöä koskevaan 7. toimintaohjelmaan sekä EU:n pitkän aikavälin visioon ilmastoneutraalista taloudesta vuoteen 2050 mennessä (”Puhdas maapallo kaikille”).

Metsäkato on kompleksinen ongelma, eikä EU yksin pysty siihen vaikuttamaan. Ongelmien ratkaiseminen vaatii yhteistyötä maailmanlaajuisesti. Tuottaja- ja kuluttajamaiden välisen dialogin vahvistaminen on tärkeää. Maa ja luonnonvarat ovat kriittinen resurssi maaseudun väestölle ja alkuperäiskansoille etenkin köyhissä maissa, joissa luonnonvarojen käytön estäminen voi laukaista konflikteja. Yhteisöt, joita metsäkato suorimmin koskettaa, tulisi ottaa mukaan päätöksentekoon.

Suomi on sitoutunut EU:n tavoitteeseen vähentää maailmanlaajuinen metsäkato puoleen vuoteen 2020 sekä pysäyttää metsäkato vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteiden saavuttaminen vaatii lisätoimia ja tiivistä kumppanuutta EU:n ulkopuolisten maiden kanssa. EU on jo solminut muiden maiden kanssa kumppanuussuhteita, ja EU:n laaja-alaisissa vapaakauppasopimuksissa on kauppaa ja kestävää kehitystä koskevat luvut, joissa on ympäristönsuojelua, ilmastonmuutosta, biologista monimuotoisuutta ja metsiä koskevat sitovat määräykset.

Metsien suojelua ja kestävää käyttöä ei voida kuitenkaan varmistaa nykyisillä politiikoilla. Metsäkadon pysäyttämiseen tarvitaan nopeita ja kattavia toimia. On lisättävä tieteellistä tietoa, otettava käyttöön uusin tieto ja tehokkaimmat menetelmät ja ratkaisut. Hyvän hallinnon merkitys korostuu metsäkadon ehkäisyssä kansallisesti ja kansainvälisesti. Hyvällä hallinnolla voidaan ehkäistä korruptiota ja kitkeä epätoivottua toimintaa. On myös huolehdittava siitä, että rahoitus kohdistuu kestävään toimintaan. Metsien tilaa voidaan parantaa ennallistamisen ja uudelleen metsittämisen kautta. Rahoitusta tulee suunnata erityisesti metsien kestävään hoitoon ja käyttöön, suojeluun, ennallistamiseen sekä puuttomien alueiden metsittämisen lisäämiseen.

Tulee myös huolehtia siitä, että toimenpiteillä voidaan varmistaa Euroopan markkinoilla maa- ja metsätaloustuotteiden kestävät ja metsäkatovapaat tuotantoketjut. Tähän tarvitaan sekä EU:n tasoisia että kansallisia toimia. Kuluttajille ja tuottajille olisi annettava enemmän tietoa hyödykkeiden kuluttamisen ja metsäkadon välisestä yhteydestä. Metsäkatovapaiden tuotteiden tunnistamisesta, tarjoamisesta ja ostamisesta on tehtävä helpompaa toimittajille, valmistajille, vähittäismyyjille, kuluttajille ja viranomaisille mm. kehittämällä edelleen kestävyyskriteereitä sekä edistämällä ympäristömerkkejä, jotka ovat kolmannen osapuolen todentamia.